

**Informatīvais ziņojums**  
**“Par Zivju resursu mākslīgās atražošanas plāna**  
**2021.–2024. gadam īstenošanu”**

**1. Vispārīga informācija**

Informatīvais ziņojums “Par Zivju resursu mākslīgās atražošanas plāna 2021.–2024. gadam īstenošanu”<sup>1</sup> ir sagatavots, pamatojoties uz Ministru kabineta 2021. gada 26. janvāra rīkojuma Nr. 52 “Par Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānu 2021.–2024. gadam” 3. punktu. Tajā noteikts, ka Zemkopības ministrijai līdz 2025. gada 1. jūlijam jāiesniedz informatīvais ziņojums Ministru kabinetam noteiktajā kārtībā.

Zivju resursu mākslīgās atražošanas plāns 2021.–2024. gadam (turpmāk – Plāns) izstrādāts saskaņā ar Zvejniecības likuma 21. panta otrās daļas<sup>2</sup> prasībām. To sagatavojot, ievērotas arī Ministru kabineta 2014. gada 2. decembra noteikumu Nr. 737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”<sup>3</sup> prasības, kā arī analizēti rezultāti, kas gūti, īstenojot iepriekšējo plānošanas periodu pasākumus zivju resursu papildināšanai.

Par Plāna ieviešanu un tajā paredzēto pasākumu īstenošanu bija atbildīga Zemkopības ministrija (turpmāk – ZM), kas īsteno nacionālo un Eiropas Savienības politiku zivju resursu izmantošanas, atražošanas un ar to saistītās zinātniskās izpētes jomā Latvijā. Savukārt valsts zinātniskais institūts “Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts “BIOR”” (turpmāk – BIOR), pamatojoties uz Zvejniecības likumu, nodrošināja zinātniski pamatotu rīcību zivju krājumu papildināšanas un izpētes jomā, bet Lauku atbalsta dienests administrēja Zivju fonda un Eiropas Jūrlietu, akvakultūras un zivsaimniecības fonda projektu pieteikumu izvērtēšanu un īstenoto projektu uzraudzību. Par Zivju fonda līdzekļu izlietojumu lēma Zivju fonda padome.

Plāna mērķis bija nodrošināt *bioloģiski daudzveidīgus, saglabātus un zivsaimnieciski ilgtspējīgi izmantojamus zivju resursus Latvijā*. Šī mērķa sasniegšanai tika noteikti konkrēti politikas rīcības virzieni un sagaidāmie rezultāti (sk. 1. tabulu).

1. tabula. Plāna rīcības virzieni un  
to īstenošanas rezultāti 2021.–2024. gadā

| Nr.<br>p. k. | Rīcības virziens                                                                                  | Politikas rezultāts                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.           | Ceļotājzivju resursu atražošana Gaujas un Ventas upju baseinu publiskajās upēs                    | Ik gadu ielaisti vismaz 7,525 milj. gab. ceļotājzivju mazuļu, smoltu un nēģa kāpuru.                                                                                                                                                                                                                   |
| 2.           | Zivju resursu atražošana hidroelektrostacijas kaskādes radīto zaudējumu kompensācijai Daugavā     | Ik gadu ielaisti vismaz 6,3 milj. gab. zivju mazuļu, smoltu un nēģa kāpuru.                                                                                                                                                                                                                            |
| 3.           | Zivju resursu atražošana publiski pieejamās ūdenstilpēs                                           | Ik gadu papildināti zivju resursi vismaz 50 ūdenstilpēs.                                                                                                                                                                                                                                               |
| 4.           | Zušu krājuma monitoringa pasākumi, turpmākās papildināšanas izvērtēšana un rekomendāciju izstrāde | Katru gadu novērtēts dzeltenzušu blīvums uz laukuma vienību 7 ezeros un 30 upēs.<br>Sagatavota rekomendācija zuša krājuma turpmākai papildināšanai.<br>Sagatavots populācijas stāvokļa izmaiņu tendenču novērtējums un priekšlikums grozījumiem zvejas un makšķerēšanas regulējumā nākamajam periodam. |
| 5.           | Zivju dabisko dzīvotņu un migrācijas iespēju atjaunošana upēs                                     | Katru gadu īstenoti vismaz 5 projekti.                                                                                                                                                                                                                                                                 |

<sup>1</sup> <https://likumi.lv/ta/id/320527-par-zivju-resursu-maksligas-atrazosanas-planu-2021-2024-gadam>

<sup>2</sup> [https://likumi.lv/ta/id/34871-zvejniecibas-likums#:~:text=zivju%20resursu%20saglab%C4%81%C5%A1anai,-\(2\),-Zivju%20resursus%20pavairo](https://likumi.lv/ta/id/34871-zvejniecibas-likums#:~:text=zivju%20resursu%20saglab%C4%81%C5%A1anai,-(2),-Zivju%20resursus%20pavairo)

<sup>3</sup> <https://likumi.lv/ta/id/270934-attistibas-planosanas-dokumentu-izstrades-un-ietekmes-izvertesanas-noteikumi>

|    |                                                        |                                                                                                                         |
|----|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 6. | Plāna īstenošanas zinātniskā uzraudzība un novērtējums | Ik gadu sniegti vismaz 80 atzinumi, zinātniskas rekomendācijas vai sagatavoti pārskati par plānā īstenotiem pasākumiem. |
|----|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## 2. Plāna īstenošanas rezultāti

Par Plāna **1. rīcības virziena** izpildi atbildīgs bija BIOR, un finansējums šā rīcības virziena pasākumu īstenošanai tika nodrošināts no valsts budžeta apakšprogrammas 25.01.00 “Zivju izmantošanas regulēšana, atražošana un izpēte”. Kopumā BIOR zivju resursus Latvijas **ūdenstilpēs ir papildinājis ar vairāk nekā 22,5 milj. gab.** zivju mazuļu un smoltu, kā arī nēģu kāpuru jeb vidēji 5,625 milj. gab. ik gadu. Vienlaikus jāuzsver, ka pilna apjoma plānoto zivju mazuļu ielaišana katru gadu nebija iespējama ierobežotā valsts budžeta finansējuma dēļ, tomēr 2024. gadā zivju resursu atražošanai tika iedalīts valsts budžeta papildu finansējums prioritārajiem pasākumiem, lai sasniegtu Plāna 1. un 6. rīcības virziena mērķi.

Plāna **2. rīcības virziens** tika īstenots, lai ar akciju sabiedrības “Latvenergo” ikgadēji zivju resursiem noteikto zaudējumu kompensācijas līdzekļiem mazinātu Daugavas hidroelektrostacijas kaskādes darbības dēļ zivju resursiem radītos zaudējumus. Kopumā 2021.–2024. gadā BIOR zivju audzētavās tika izaudzēti un Daugavas baseina **ūdenstilpēs izlaisti vairāk nekā 29 milj. gab.** laša, taimiņa, vimbas, zandarta, sīgas, līdakas mazuļu un smoltu un nēģa kāpuru, pārsniedzot plānoto rādītāju – 25,5 milj. jeb 6,3 milj. gab. ik gadu.

Informācija par BIOR zivju audzētavās saistībā ar Plāna 1. un 2. rīcības virzienu izaudzēto zivju mazuļu ikgadējo ielaišanas daudzumu 2021.–2024. gadā Gaujas, Ventas un Daugavas baseinu ūdenstilpēs dalījumā pa zivju sugām, to vecuma grupām un konkrētiem ūdeņiem ir pieejama ZM tīmekļa vietnē<sup>4</sup>.

Plāna **3. rīcības virziens** tika izpildīts par Zivju fonda valsts budžeta dotācijas līdzekļiem. Zivju resursu atražošanai publiski pieejamās ūdenstilpēs 2021.–2024. gadā tika ielaisti laša un taimiņa smolti, kā arī līdakas, zandarta, vimbas un straute foreles mazuļi, kas izaudzēti galvenokārt privātajās zivju audzētavās. Kopumā atbilstoši Zivju fonda ikgadēji pieejamajam atbalstam laikposmā no 2021. līdz 2024. gadam **zivju resursi papildināti ar 3,1 milj. gab.** laša un taimiņa smoltu un citu zivju sugu mazuļu. 2021. gadā zivis ielaistas 65 ūdenstilpēs, 2022. gadā – 54 ūdenstilpēs, 2023. gadā – 62 ūdenstilpēs un 2024. gadā – 68 ūdenstilpēs, un šis daudzums pārsniedz plānotos izpildes rādītājus, t. i., ik gadu papildināti zivju resursi vismaz 50 ūdenstilpēs. Izvērsti dati par ikgadējo ielaišanas apjomu sadalījumā pa zivju sugām, to vecuma grupām un konkrētiem dabiskajiem ūdeņiem pieejami ZM tīmekļvietnē<sup>5</sup>.

Īstenojot Plāna **4. rīcības virzienu**, ik gadu **nodrošināts monitorings vismaz 30 upēs un septiņos ezeros**, kuros iepriekš bija ielaisti zušu mazuļi (plānā noteiktais rezultatīvais rādītājs). Tika novērtēts dzeltenzušu blīvums uz laukuma vienību. BIOR monitoringa izpildes apraksti ir ietverti BIOR ikgadējos pārskatos<sup>6</sup> par zivju resursu izpētes un izmantošanas regulēšanas pasākumu nodrošināšanu. BIOR sagatavoja un ZM 2024. gada 2. jūlijā iesniedza EK progresa ziņojumu<sup>7</sup> par Latvijas zušu krājumu pārvaldības pasākumu īstenošanu un turpmāko rīcību.

Ievērojot Plāna **5. rīcības virzienu**, ar Zivju fonda atbalstu 2021.–2024. gadā kopumā tika **īstenoti 28 projekti zivju dzīvotņu uzlabošanai un nārsta vietu atjaunošanai**, un tas ir labs izpildes rādītājs (plāna rezultatīvais rādītājs – pieci īstenoti projekti gadā). Šie projekti galvenokārt bija saistīti ar bebru aizsprostu nojaukšanu, ūdenstilpju krāču attīrīšanu no

<sup>4</sup> <https://www.zm.gov.lv/lv/zivju-resursu-atrazosana>

<sup>5</sup> <https://www.zm.gov.lv/lv/zivju-resursu-atrazosana>

<sup>6</sup> <https://bior.lv/lv/funkcijas/zivju-resursu-atrazosana-2/>

<sup>7</sup> <https://www.zm.gov.lv/lv/media/15093/download?attachment>

ūdensaugu aizauguma, koku sagāzumu izvākšanu, ūdensteces grunts irdināšanu un izlīdzināšanu, ūdensaugu izplaušanu un jaunu zivju nārsta vietu (ligzdu) veidošanu.

Īstenojot Plāna **6. rīcības virzienu**, BIOR koordinēja zivju resursu makslīgās atražošanas pasākumus, un kopumā 2021.–2024. gadā **sniegti 320 atzinumi** par Zivju fonda pieteiktajiem projektiem zivju atražošanai, dzīvotņu un nārsta vietu uzlabošanai, kā arī sagatavoti pārskati un sniegtas zinātniskās rekomendācijas par plānā īstenotajiem pasākumiem. Attiecīgi plāna rezultatīvais rādītājs – 80 atzinumu, rekomendāciju un pārskatu gadā – ir sasniegts.

Kopumā Plānā noteiktais mērķis, t. i., makšķerēšanā, vēžošanā, zemūdens medībās un zvejā nodrošināts saimnieciski izmantojamo zivju un vēžu resursu pieaugums vismaz par 500 tonnām gadā, šī Plāna četros īstenošanas gados publiski pieejamos iekšējo ūdeņu zivju resursus ik gadu papildinot par vismaz 15 milj. gab. zivju kāpuru, mazuļu un smoltu, tajā skaitā nēģu kāpuru, tika sasniegts. Ievērojot 2021.–2024. gadā publiski pieejamo ūdeņu papildināšanas rezultātus, konstatējams, ka šo gadu laikā kopumā tikuši ielaisti 54,5 milj. gab. zivju mazuļu jeb vidēji 13,6 milj. gab. ik gadu. Kopējais resursu pieaugums tādējādi katru gadu ir sasniedzis prognozēto 500 tonnu apjomu saskaņā ar Ministru kabineta 2001. gada 8. maija noteikumu Nr. 188 “Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība” pielikuma 6. punktā<sup>8</sup> noteiktajiem dažādu zivju sugu attīstības un vecuma stadijām izmantojamiem zvejas atgūvuma koeficientiem.

## 2.1. Plāna īstenošanas rādītāju izpilde 1. rīcības virzienā

Laikā no 2021. līdz 2024. gadam ik gadu no Plāna 1. rīcības virziena izpildei pieejamā valsts budžeta finansējuma tika izaudzēti un izlaisti zivju mazuļi, ievērojot ikgadējo izlaišanas plānu un saskaņojot to ar ZM.

Izlaistās zivju sugas un to apjoms pa gadiem atšķiras (sk. 2. tab.) ne tikai ierobežoti pieejamā valsts budžeta finansējuma dēļ, bet arī tāpēc, ka katru gadu ir atšķirīgi zivju audzēšanas panākumi, ko ietekmējuši daudzi faktori: vaislas zvejas specifika, vaislinieku kvalitāte, ikru daudzums un ikru apaugļošanās rezultāti u. c. Arī inkubācijas laikā kāpuru iznākumu ietekmēja ikgadējās sezonālās laikapstākļu pārmaiņas – ūdens temperatūras svārstības, nokrišņi, ūdens līmeņa svārstības upē un līdz ar to arī izmantojamā ūdens kvalitāte, bet tas savukārt ietekmēja ikru attīstību un slimību risku. Pēc šķīšanās būtiska nozīme ir jau minētajai ūdens kvalitātei, kā arī kāpuru un mazuļu ēdināšanai, dzīves apstākļiem, slimību uzliesmojumiem un daudziem citiem faktoriem.

2. tabula. Zivju resursu papildināšana Gaujas un Ventas upes baseinā 2021.–2024. gadā

| Zivju suga, attīstības stadija*, vecums**          | Gads, zivju skaits (gab.) |           |           |         |            |
|----------------------------------------------------|---------------------------|-----------|-----------|---------|------------|
|                                                    | 2021.                     | 2022.     | 2023.     | 2024.   | Kopā       |
| Laša un taimiņa smolti, 1+, t. sk.                 | 237 132                   | 265 921   | 441 053   | 383 030 | 1 290 364  |
| laša smolti                                        | 7539                      | 80 337    | 334303    | 265 902 | 688 081    |
| taimiņa smolti                                     | 201 593                   | 176 812   | 106 750   | 117 128 | 602 283    |
| Taimiņa smolti, 2+                                 | 28 000                    | 8772      | 8550      | 13 504  | 58 826     |
| Baltijas stores vienasaras mazuļi (3 mēnešus veci) | 0                         | 2000      | 3000      | 0       | 5000       |
| Zandarta mazuļi, 0+                                | 75 790                    | 53 940    | 0         | 0       | 129 730    |
| Strauta foreles mazuļi, 0+                         | 49 800                    | 151 200   | 100 000   | 100 000 | 401 000    |
| Nēģa kāpuri                                        | 6 948 000                 | 7 020 000 | 6 012 000 | 700 000 | 20 680 000 |

<sup>8</sup> <https://likumi.lv/ta/id/17169-saimnieciskas-darbibas-rezultata-zivju-resursiem-nodarita-zaudejuma-noteikšanas-un-kompensacijas-kartiba#:~:text=vietas%20zivsaimniecisk%C4%81%20produktivit%C4%81te.-,6.,-Da%C5%BE%C4%81du%20zivju%20sugu>

|                                                                    |                  |                  |                  |                  |                   |
|--------------------------------------------------------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|-------------------|
| <b>KOPĀ</b> (kāpuri un mazuļi)                                     | <b>7 310 722</b> | <b>7 493 061</b> | <b>6 564 603</b> | <b>1 196 534</b> | <b>22 564 920</b> |
| <b>Nēgu vaislinieku nogādāšana nārsta vietās augšpus šķēršļiem</b> | 1000 kg          | 0                | 1000 kg          | 1000 kg          | 3000 kg           |

\* Zivju attīstības stadijas:

- 1) kāpurs – zivs pēc izšķilšanās no ikra līdz pilnīgai pārejai uz aktīvu ārējo barošanos;
- 2) zivju mazulis – zivs pēc kāpura stadijas līdz dzimumnobriedumam;
- 3) smolts – laša vai taimiņa mazulis, kas viena vai divu gadu vecumā ir fizioloģiski un morfoloģiski piemērojušies migrācijai uz jūru un dzīvei sāļā ūdenī.

\*\* Zivju mazuļu un smoltu vecuma apzīmējumi:

- 1) 0+ – vienas vasaras mazulis pirmajā augšanas sezonā līdz 31. decembrim;
- 2) 1 – mazulis vai smolts viengadnieks no 1. janvāra līdz 31. maijam, attiecīgi apmēram viena gada vecumā pēc izšķilšanās.

2024. gadā netika ielaisti 6,3 milj. gab. nēgu kāpuru, jo nēgu straujo ūdens temperatūras svārstību dēļ ikri augot gāja bojā. Lai gan neizlaisto nēgu apjoms ir liels, naudas izteiksmē tas veido tikai 17 010 euro. Tomēr šī neizpilde pilnība tiks kompensēta 2025. gadā, BIOR papildus izlaižot 6,3 milj. gab. nēgu kāpuru par 2024. gadā jau saņemto valsts budžeta finansējumu.

Plānā noteikts *gadā izlaist vismaz 7,525 milj. gab. ceļotājzivju mazuļu, smoltu un nēga kāpuru*. Ja kādā gadā objektīvu iemeslu dēļ neizdevās izlaist paredzēto zivju skaitu (izņemot situācijās, kad bija nepietiekams valsts budžeta finansējums), vairākās pozīcijās tas tika kompensēts nākamajā gadā (sk. 3. tab.).

3. tabula. Plānā plānotais un īstenotais zivju mazuļu izlaišanas apjoms 2021.–2024. gadā 1. rīcības virziena izpildei

| Zivju suga, attīstības stadija, vecums                 | Plānots kopā visā periodā, gab. | Izpilde kopā visā periodā, gab. | Starpība starp plānā plānoto un izpildīto kopējo apjomu, gab. |
|--------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| Laša un taimiņa smolti, 1+                             | 1 400 000                       | 1 290 364                       | –109 636                                                      |
| laša smolti                                            | 1 000 000                       | 688 081                         | –311 920                                                      |
| taimiņa smolti                                         | 400 000                         | 602 283                         | +202 282                                                      |
| Taimiņa smolti, 2                                      | 80 000                          | 58 826                          | –21 175                                                       |
| Baltijas stores vienas vasaras mazuļi (3 mēnešus veci) | 20 000                          | 5000                            | –15 000                                                       |
| Zandarta mazuļi, 0+                                    | 200 000                         | 129 730                         | –70 270                                                       |
| Strauta foreles mazuļi, 0+                             | 400 000                         | 401 000                         | +1000                                                         |
| Nēga kāpuri                                            | 28 000 000                      | 20 680 000                      | –7 320 000                                                    |
| <b>KOPĀ</b>                                            | <b>30 100 000</b>               | <b>22 564 920</b>               | <b>–7 535 080</b>                                             |

Tātad secināms, ka vidēji ik gadu tika ielaisti 5,6 milj. gab. zivju mazuļu, smoltu un kāpuru un kopumā visā plāna īstenošanas laikā 1. rīcības virziena īstenošanai *rādītāja neizpilde sasniedza 25,03 %*. Jāuzsver, ka šī rādītāja ievērojamās neizpildes iemesls ir būtiski mazākais nēga kāpuru izlaišanas apjoms 2024. gadā (sk. 2. tab.).

## 2.2. Plāna īstenošanas rādītāju izpilde 2. rīcības virzienā

Daugavas hidroelektrostacijas kaskādes radīto zivsaimniecisko zaudējumu kompensācija notiek, maksimāli pavairojot un ielaižot Daugavas un Lielupes upju baseinā laša un taimiņa smoltus, zandarta, vimbas, līdakas mazuļus, nēga kāpurus u. c. zivis un ikgadēji šim mērķim paredzot 6,37 milj. gab. noteiktu zivju sugu mazuļus, smoltus un nēgu kāpurus.

Lai gan Daugavas upju baseinā BIOR zivju audzētavu izlaisto zivju skaits dažādos gados mainīgu dabisko klimatisko un bioloģisko faktoru ietekmē var ievērojami svārstīties, tomēr izlaiduma skaita pārmaiņas pa gadiem savstarpēji tiek kompensētas ar izlaisto zivju sugu dažādību katrā gadā (sk. 4. tab.).

4. tabula. Zivju resursu papildināšana  
Daugavas upju baseinā 2021.–2024. gadā

| Zivju suga attīstības<br>stadija, vecums | Gads, zivju skaits (gab.) |           |           |           |            |
|------------------------------------------|---------------------------|-----------|-----------|-----------|------------|
|                                          | 2021.                     | 2022.     | 2023.     | 2024.     | Kopā       |
| Laša un taimiņa smolti,<br>1+, t. sk.    | 670 177                   | 506 233   | 479 113   | 332 797   | 1 988 320  |
| laša smolti                              | 553 107                   | 314 233   | 431 813   | 298 052   | 1 597 205  |
| taimiņa smolti                           | 106 770                   | 187 290   | 46 800    | 34 745    | 375 605    |
| Taimiņa smolti, 2+                       | 10 300                    | 4 710     | 500       | 4720      | 20 230     |
| Līdakas, vimbas,<br>zandarta mazuļi, 0+  | 624 494                   | 638 109   | 1 096 813 | 913 750   | 3 273 166  |
| Nēģa kāpuri                              | 5 048 200                 | 6 229 000 | 6 975 750 | 5 639 550 | 23 892 500 |
| <b>KOPĀ<br/>(kāpuri un mazuļi)</b>       | 6 342 871                 | 7 373 342 | 8 551 676 | 6 890 817 | 29 158 706 |
| Nēģu vaislinieku<br>pārvietošana         | 0                         | 0         | 0         | 0         | 0          |

Līdakas, vimbas un zandarta mazuļu izlaišanu izdevās īstenot lielākā apjomā, nekā tika apstiprināts plānā, pārsniedzot šo rādītāju par 16,9 %, un tas kompensēja laša un taimiņa smoltu ielaišanas mērķapjoma ievērojamo neizpildi. Arī nēģa kāpuri tika izlaisti par 3 892 500 gab. jeb par 19,5 % vairāk, nekā plānots (sk. 5. tab.).

5. tabula. Plānā plānotais un īstenotais  
zivju mazuļu izlaišanas apjoms 2021.–2024. gadā  
2. rīcības virziena izpildei

| Zivju suga,<br>attīstības stadija,<br>vecums | Plānots<br>kopā visā periodā,<br>gab. | Izpilde<br>kopā visā periodā,<br>gab. | Starpība starp<br>plānā plānoto un<br>izpildīto kopējo<br>apjomu, gab. |
|----------------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| Lasis, taimiņš, smolts 1+                    | 2 360 000                             | 1 988 320                             | –371 680                                                               |
| laša smolti                                  | 2 000 000                             | 1 597 205                             | –402 795                                                               |
| taimiņa smolti                               | 360 000                               | 375 605                               | +15 605                                                                |
| Taimiņa smolti, 2+                           | 40 000                                | 20 230                                | –19 770                                                                |
| Līdakas, vimbas, zandarta mazuļi,<br>0+      | 2 800 000                             | 3 273 166                             | +473 166                                                               |
| Nēģa kāpuri                                  | 20 000 000                            | 23 892 500                            | +3 892 500                                                             |
| <b>KOPĀ (kāpuri un mazuļi)</b>               | <b>27 560 000</b>                     | <b>31 147 026</b>                     | <b>+3 587 026</b>                                                      |
| Nēģu vaislinieku pārvietošana                | 5000                                  | 0                                     | –5000                                                                  |

Kopumā visā Plāna īstenošanas periodā 2. rīcības virzienā plānotais rezultatīvais rādītājs – kompensēt zivju resursiem nodarītos zaudējumus Daugavas upes baseinā, katru gadu ielaižot vismaz 6,89 milj. zivju kāpuru un mazuļu, – tika *pārsniegts par 11,52 %*, katru gadu vidēji ielaižot vairāk nekā 7,78 milj. gab. zivju kāpuru, mazuļu un smoltu.

### 2.3. Plāna īstenošanas rādītāju izpilde 3. rīcības virzienā

Lai īstenotu Plāna 3. rīcības virzienā iecerēto, tika paredzēts ar Zivju fonda atbalstu zivju resursus papildināt publiskajās ūdenstilpēs un ūdenstilpēs, kurās zvejas tiesības pieder valstij, kā arī citās ūdenstilpēs, kas ir valsts vai pašvaldību īpašumā un ir publiski pieejamas zivju resursu izmantotājiem. Projektus iesniedza valsts iestādes, pašvaldības vai citas atvasinātas publiskas personas, kā arī biedrības un ūdenstilpju nomnieki, ja tiem bija noslēgta vienošanās ar pašvaldību. Zivju kāpuru un mazuļu audzēšanu nodrošināja privātās zivju audzētavas vai dažkārt arī BIOR zivju audzētavas.

Ar zivju mazuļiem 2021. gadā tika papildinātas 65 ūdenstilpes, 2022. gadā – 54, 2023. gadā – 62, bet 2024. gadā – 68 ūdenstilpes. Visvairāk tika izlaisti zandarta mazuļi – 56 % no kopējā daudzuma. Līdakas mazuļu skaits veidoja 42,27 %, savukārt krasī mazāk tika izlaisti pārējo zivju sugu mazuļi: taimiņš – 0,7 %, vimba – 0,41 %, ālants – 0,32 % strauta forele – 0,16 %, lasis – 0,14 %.

Kopumā laikā no 2021. līdz 2024. gadam par Zivju fonda līdzekļiem izlaisti 3 158 997 gab. zivju mazuļu un kāpuru (sk. 6. tab.). Katru gadu tika pārsniegts Plāna 3. rīcības virzienam noteiktais izpildes rādītāja mērķis – ik gadu, izmantojot Zivju fonda atbalstu, ar zivju resursiem papildināt 50 ūdenstilpes. Izvēsta informācija par ūdenstilpēm, kurās ar Zivju fonda atbalstu ielaisti zivju mazuļi, ir publicēta ZM tīmekļa vietnē<sup>9</sup>.

6. tabula. Publiski pieejamo upju un ezeru zivju resursu papildināšana 2021.–2024. gadā

| Zivju suga            | Gads, gab.     |                |                |                | Kopā             |
|-----------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|------------------|
|                       | 2021.          | 2022.          | 2023.          | 2024.          |                  |
| <b>Zandarts</b>       | 382 823        | 322 878        | 615 846        | 447 550        | <b>1 769 097</b> |
| <b>Līdaka</b>         | 375 648        | 265 300        | 292 987        | 401 296        | <b>1 335 231</b> |
| <b>Ālants</b>         | 10 000         | 0              | 0              | 0              | <b>10 000</b>    |
| <b>Strauta forele</b> | 0              | 2500           | 2500           | 0              | <b>5000</b>      |
| <b>Taimiņš</b>        | 14 349         | 4200           | 3675           | 0              | <b>22 224</b>    |
| <b>Lasis</b>          | 0              | 0              | 4445           | 0              | <b>4445</b>      |
| <b>Vimba</b>          | 3000           | 0              | 10 000         | 0              | <b>13 000</b>    |
| <b>Kopā:</b>          | <b>785 820</b> | <b>594 878</b> | <b>929 453</b> | <b>848 846</b> | <b>3 158 997</b> |

#### 2.4. Plāna īstenošanas rādītāju izpilde 4. rīcības virzienā

Saskaņā ar Plāna rezultātīvajiem rādītājiem ik gadu notika monitorings vismaz 30 upēs un septiņos ezeros, kuros iepriekš bija ielaisti zušu mazuļi.

Kopš 2014. gada Daugavā un 2017. gada Lilastes kanālā BIOR veic ikgadēju zušu uzskaiti uz nārstu migrējošo sudrabzušu produkcijas novērtēšanai Latvijā. Daugavā uzskaitē tiek izmantoti četri standarta nēģu murdi bez spārniem (linuma acs izmērs 8–10 mm), kas savienoti jedā, savukārt Lilastes kanālā, kas savieno Lilastes ezeru ar Rīgas līci, – viens zivju murdu ar spārniem kanāla platumā, lai uzskaitē būtu pilnīgāka. Noķertie zuši pēc bioloģiskajām analīzēm (noteikts svars, mērīts ķermeņa un krūšu spuras garums, acs diametrs – parametri izmantoti sudrabošanās stadijas un kondīcijas faktora novērtējumam) tiek iezīmēti ar T-bar tipa enkurzīmēm.

BIOR pētījumu rezultāti rāda, ka tikai 30 līdz 40 % Daugavā un Lilastes kanālā noķerto uz jūru migrējošo zušu ir sasnieguši sudrabzuša stadiju un ir gatavi migrācijai ārpus Baltijas jūras. Migrācijai nenobriedušie zuši, visticamāk, turpina barošanos piekrastes ūdeņos – to apstiprina fakts, ka daži šādi iezīmētie zuši atgūti pat trīs gadus pēc to iezīmēšanas. Atgūto, ar piekarzīmītēm iezīmēto zušu skaits gan ir niecīgs, jo tas tikai nedaudz pārsniedz 1 %.

Lai iegūtu informāciju par to, cik sekmīgi zuši migrē laukā no Baltijas jūras, kā arī par to, kāda ir zvejas ietekme, uzsākti pētījumi, izmantojot akustiskās telemetrijas metodes. 2024. gada rudenī ar akustiskajiem raidītājiem iezīmētas 27 sudrabzušu mātītes, kuru izmērs bija no 51,7 līdz 88,1 cm un svars – no 207 līdz 1192 g, taču šo zušu pirmā detektācija sagaidāma tikai 2025. gadā.

2024. gadā BIOR sagatavoja zušu krājuma mākslīgās papildināšanas novērtējumu un rekomendācijas. Šis novērtējums un rekomendācijas ietverti Zivju resursu mākslīgās

<sup>9</sup> <https://www.zm.gov.lv/lv/zivju-resursu-atrazosana>



atražošanas plānā 2025.–2028. gadam, kurā ietilpst arī aktualizēts zušu krājuma pārvaldības plāns (sk. ZM tīmekļa vietnē)<sup>10</sup>.

BIOR sagatavoja un ZM 2024. gada 2. jūlijā iesniedza EK progresu ziņojumu par Latvijas zušu krājumu pārvaldības pasākumu īstenošanu un turpmāko rīcību.

## **2.5. Plāna īstenošanas rādītāju izpilde 5. rīcības virzienā**

Plāna 5. rīcības virzienā ar Zivju fonda atbalstu laikā no 2021. līdz 2024. gadam tika īstenoti 28 projekti (2021. gadā – 7, 2022. gadā – 8, 2023. gadā – 8 un 2024. gadā – 5), kuros atjaunotas zivju dzīvotnes, zivju migrācijas un nārsta vietas. Šos projektus īstenoja Bauskas novada administrācija, Bauskas novada pašvaldības iestāde “Bauskas apvienības pārvalde”, Bauskas novada pašvaldības iestāde “Rundāles apvienības pārvalde”, biedrība “Bauskas mednieku un makšķernieku biedrība”, “Gaujas ilgtspējīgas attīstības biedrība”, biedrība “MAKŠĶERNIEKU KLUBS “SALACKRASTI””, biedrība “SUDRABLASIS”, Burtnieku novada pašvaldība, Jelgavas novada pašvaldība, Limbažu novada pašvaldība, Salacgrīvas novada dome, Smiltenes novada pašvaldība un Valmieras novada pašvaldība.

Apkopojot informāciju, jāsecina, ka gandrīz visos projektos tika īstenoti līdzīgi pasākumi – noskaidrotas un labiekārtotas potenciālās un vēsturiskās nārsta vietas, kā arī attīrītas dabiskās zivju dzīvotnes, izvākti koku sagāzumi un bebru aizsprosti, uzirdināta gultne, izvākti sanesumi u. tml.

Izvērtējot informāciju par projektu panākumiem, kā arī to izvērtējumi ir apkopoti un analizēti BIOR pārskatos (sk. BIOR tīmekļa vietnē)<sup>11</sup>.

Kopumā Plāna rezultatīvais rādītājs – pieci īstenoti dabisko dzīvotņu kvalitātes uzlabošanas un nārsta vietu atjaunošanas projekti gadā – ir pārsniegts par 40 %.

## **2.6. Plāna īstenošanas rādītāju izpilde 6. rīcības virzienā**

Īstenojot Plāna 6. rīcības virzienu, BIOR koordinēja zivju mākslīgās atražošanas pasākumus, kā arī sagatavoja pārskatus un sniedza zinātniskās rekomendācijas par Plānā īstenojamiem pasākumiem.

BIOR izstrādāja ikgadējo zivju mazuļu ielaišanas plānu 1. un 2. rīcības virziena īstenošanai. Izlaišanas vietas un izlaižamo mazuļu daudzums katrā vietā tika noteikts, pamatojoties uz iepriekšminētās izpētes rezultātiem, kā arī ievērojot plāna nosacījumus. Lašiem un taimiņiem tika piemērots t. s. “dzimtās upes” princips: vaisalnieku ieguve, zivju audzēšana un izlaišana notika vienā un tajā pašā upes baseinā, t. i., Daugavas lasis tiek audzēts Daugavas ūdenī un izlaists Daugavas grīvā, un tāpat tas notika Ventas un Gaujas upju baseinos. Zandartu un līdaku izlaišana plānota, ņemot vērā resursu izmantošanas intensitāti, bet nēģu un straute foreļu izlaišanai plānotas vietas, kurās ir potenciālās dzīvotnes, bet kuras nav pietiekami intensīvi izmantotas. Vimbu izlaišana tika plānota tikai Daugavā – tas saistīts ar hidroelektrostacijas kaskādes radīto zaudējumu kompensāciju. Zivju mazuļu izlaišanas plāni katra gada janvāra beigās tika saskaņoti ar ZM un ievietoti ZM tīmekļvietnē<sup>12</sup>.

Zinātniskais novērtējums tika sagatavots un sniegts par 320 (2021. gadā – 86, 2022. gadā – 81, 2023. gadā – 73, 2024. gadā – 80) Zivju fonda padomei iesniegtajiem projektiem pasākumā “Zivju resursu pavairošanai un atražošanai publiskajās ūdenstilpēs un ūdenstilpēs, kurās zvejas tiesības pieder valstij, citās ūdenstilpēs, kas ir valsts vai pašvaldību īpašumā, kā arī privātajās upēs, kurās ir atļauta makšķerēšana”, vai arī tika sniegti atzinumi, zinātniskas rekomendācijas un sagatavoti pārskati par plānā īstenojamiem pasākumiem. Laikā no

<sup>10</sup> <https://www.zm.gov.lv/lv/zivju-resursu-atrazosana>

<sup>11</sup> <https://bior.lv/lv/funkcijas/zivju-resursu-atrazosana-2/>

<sup>12</sup> <https://www.zm.gov.lv/lv/zivju-resursu-atrazosana>

2021. līdz 2024. gadam BIOR izvērtēja arī 28 Zivju fonda projektu pieteikumus par zivju dzīvotņu un zivju migrācijas un nārsta vietu atjaunošanu.

2024. gadā BIOR izstrādāja un iesniedza zinātniskās rekomendācijas zivju resursu mākslīgās atražošanas politikas turpmākai īstenošanai 2021.–2024. gadā. Rekomendācijas tika izmantotas Zivju resursu mākslīgās atražošanas plāna 2025.–2028. gadam izstrādei, un tā mērķis ir turpināt jau plānā ietvertos politikas īstenošanas virzienus, lai saglabātu bioloģiski daudzveidīgus un zivsaimnieciski ilglaiīgi izmantojamus zivju resursus Latvijā.

BIOR nodrošināja zivju mazuļu ielaišanas uzraudzību plāna 1. un 2. rīcības virziena īstenošanai, sagatavoja slēdzienus par privāto zivju audzētavu izlaižamo mazuļu atbilstību bioloģiskajiem normatīviem, kā arī priekšlikumus to pilnveidošanai, sniedza individuālas konsultācijas privātajiem zivju audzētājiem par zivju resursu atražošanu un informēja sabiedrību (organizēja kurus, seminārus) par jaunu atražošanas metožu radīšanu, atražošanas efektivitātes novērtēšanu un akvakultūras attīstības pasākumiem.

2024. gadā visās BIOR zivju audzētavās – “Pelči”, “Brasla”, “Kārļi”, “Tome” un “Dole” – tika novērtēta bioloģiskā kvalitāte izlaišanai paredzētajiem lašu un taimiņu mazuļiem. Katrā zivju audzētavā 100 nejauši izvēlēti zivīm no dažādām svara grupām tika noteikts individuālais svars un garums, kā arī smoltifikācijas pakāpe. Izvēsta informācija par BIOR īstenoto zivju mazuļu bioloģiskās kvalitātes novērtējumu pieejama ZM tīmekļa vietnē<sup>13</sup>.

BIOR veica arī iepriekšējos gados izlaisto lašu efektivitātes monitoringu no zvejas un vaisliniekiem. Spuru griešana visiem mākslīgi iegūtiem lašu un taimiņu smoltiem ir uzsākta jau 2015. gadā. Tā kā pēc smoltu migrācijas uz jūru, laši barojoties jūrā lielākoties pavada divus līdz trīs gadus, domājams, ka 2024. gadā uz nārstu upēs atgriezās galvenokārt 2021. un 2022. gada paaudze. 2024. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, ievācot bioloģiskos datus un (vai) ikrus, tika reģistrēti arī taukspuras stāvoklis (griezta vai negriezta). Informācija tika iegūta no sadarbības zvejnieku lomiem un vaislinieku zvejā iegūtiem lašiem un taimiņiem. Daugavā 100 % gadījumu lašiem un taimiņiem bija griezta taukspura, un tas nozīmē, ka zivis līdz smolta stadijai ir izaudzētas zivju audzētavā. Savukārt vaislas zvejā Ventā un Gaujas baseinā dominēja dabiskas izcelsmes laši un taimiņi, un tāda pati situācija bija vērojama arī piekrastes zvejā, kaut arī kopš 2020. gada ir palielinājies izlaisto taimiņu smoltu daudzums.

Sagatavojot un sniedzot vidēji 80 atzinumu, rekomendācijas un pārskatus gadā, tika sasniegts Plāna rezultatīvais rādītājs.

Kopumā jāsecina, ka Plānā noteiktais galvenais politikas mērķis – maksāderēšanā, vēžošanā, zemūdens medībās un zvejā nodrošināts zivsaimnieciski izmantojamo zivju un vēžu (turpmāk – zivis) resursu pieaugums par vismaz 500 tonnām gadā – netika pilnībā sasniegts, lai arī ik gadu iekšējie ūdeņi tika papildināti vidēji ar gandrīz 14 milj. gab. zivju mazuļu, smoltu un nēģu kāpuru (Plāna rezultatīvais rādītājs – 15 milj. gab.), Kopējais resursu pieaugums katru gadu vidēji veidoja 225 tonnu (plānots 500 tonnu saskaņā ar Ministru kabineta 2001. gada 8. maija noteikumu Nr. 188 “Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība” pielikuma 6. punktā noteiktajiem dažādu zivju sugu attīstības un vecuma stadijām izmantojamiem zvejas atguvuma koeficientiem). Tam par iemeslu minams gan ierobežotais valsts budžeta finansējums, gan ik gadu izlaižamo sugu sastāvs (lašveidīgajām zivīm ir lielāks atguvuma koeficients), gan 2024. gadā neizlaisto 6,3 milj. gab. nēģu kāpuru apjoms.

<sup>13</sup> <https://www.zm.gov.lv/lv/zivju-resursu-izpete>



### 3. Turpmākā rīcība politikas īstenošanā

Atbilstoši Plānā noteiktajam, BIOR sagatavoja pārskatu par Plānā iekļauto uzdevumu īstenošanu 2021.–2024. gadā un sniedza arī priekšlikumus turpmākajai rīcībai zivju resursu atražošanas politikas jomā pēc šī Plāna darbības beigām.

BIOR sagatavoto pārskatu un priekšlikumus izvērtēja ZM Latvijas iekšējo un jūras piekrastes ūdeņu resursu ilgtspējīgas izmantošanas un pārvaldības konsultatīvā padome un tie tika publicēti arī ZM tīmekļvietnē<sup>14</sup>.

Ievērojot BIOR priekšlikumus, ZM 2024. gada beigās izstrādāja Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānu 2025.–2028. gadam, kā noteikts Zvejniecības likuma 21. panta otrajā daļā. Šis plāns ar Ministru kabineta 2025. gada 21. janvāra rīkojumu Nr. 41 “Par Zivju resursu mākslīgās atražošanas plānu 2025.–2028. gadam”<sup>15</sup> tika apstiprināts nākamajam periodam un nodrošina Plāna īstenošanā sasniegto mērķu un iegūto rezultātu papildinātību un ilgtspēju.

Zemkopības ministrs

A. Krauze

---

<sup>14</sup> <https://www.zm.gov.lv/lv/zivju-resursu-atrazosana>

<sup>15</sup> <https://likumi.lv/ta/id/358148>